

ВІРТУАЛЬНА КНИЖКОВА ВИСТАВКА: НОВА ФОРМА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ БІБЛІОТЕКИ

У статті аналізуються основні етапи підготовки та структура віртуальних книжкових виставок, особливості їх створення. Також подається характеристика віртуальних виставок, розміщених на сайті бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка.

Ключові слова: віртуальна виставка, віртуальність, інформаційні ресурси, університет, наукова бібліотека.

В останнє десятиліття в усі сфери діяльності людства, у тому числі і в культурологічну, стрімко увірвався термін «віртуальність». Однією з ключових тенденцій сучасного розвитку людської цивілізації є формування нового інформаційного середовища. З розвитком мережі інтернет бібліотеки отримали нову категорію користувачів – віртуальних, тобто тих, хто користується послугами бібліотеки, не приходячи до неї [7, с.36].

Розвиваючи дистанційний доступ до джерел інформації, бібліотеки створюють віртуальні простори, на яких успішно функціонують усі бібліотечні технології. А це означає, що кожна бібліотека стає провідником нової культури – культури віртуального інформаційного обміну, віртуального спілкування та пізнання. Вже сьогодні для бібліотек є звичними нові послуги, які надаються читачеві віртуально, без фізичного контакту з ним. Це такі послуги, як: електронна доставка документів (ЕДД), віртуальні довідкові служби, віртуальні путівники по ресурсах інтернет, он-лайн доступ до баз даних і електронних каталогів, тематичні веб-проекти. Однією з традиційних форм бібліотечної діяльності, що переживають епоху модернізації і адаптації до віддаленого способу обслуговування, можна назвати віртуальні книжкові виставки [5].

Проблемами організації віртуальних виставок займалися І. Торлін, Л. Качук, Л. Кудря, С. Моїсеева, та інші дослідники [4; 5; 7]. У цій статті прагнемо дослідити особливості організації віртуальних виставок, визначити їхнє місце в системі електронних інформаційних ресурсів, охарактеризувати віртуальні виставки, розміщені на сайті бібліотеки К-ПНУ ім. І. Огієнка.

Під поняттям «віртуальна книжкова виставка» різні фахівці розуміють і презентацію книг в електронному форматі PowerPoint, і електронну виставку повністю оцифрованих видань, і повні цифрові авторські колекції творів [3, с.46]. Але найчастіше цей термін використовується, коли говорять про виставку, розміщену на сайті бібліотеки.

Її перевагою є те, що це – умовно не обмежений в часі та просторі захід, який реалізується за рахунок інтернет-ресурсів, у межах якого бібліотека має можливість розмістити текстову інформацію, графічне, аудіо- або відеозображення експонатів, що розкривають зміст виставки. Крім того використання нових технологій (оцифрування раритетних видань та система «сторінки, що перегортаються») дозволяє досягти не тільки високої якості зображення, але й своєрідного «ефекту присутності» [4, с.37].

Віртуальна виставка не дає можливості користувачеві фізично використовувати книгу, тому обмежує його можливість в отриманні змістовної інфор-

мації. У той же час віртуальна виставка дозволяє користувачеві у зручний для себе час знайомитися з представленими на виставках документами та висловлювати свою думку про них, а бібліотекареві спрямувати увагу читача на додаткові інформаційні джерела, наявні в мережі, або запропонувати скористатися іншими сервісними послугами бібліотеки [2, с.27].

Використання в бібліотечній практиці віртуальних виставок дозволяє розв'язати ряд проблем, які неможливо вирішити традиційними методами:

- забезпечення збереженості документів;
- оперативність організації виставки та можливість постійного її поповнення новими документами;
- представлення документів, які відсутні у фондах даної бібліотеки, але мають певне значення для розкриття заданої теми;
- відвідування бібліотеки в будь-який час (24 години на добу, 7 днів на тиждень).

Відвідувачі віртуальної виставки можуть отримати повну інформацію за темою, що їх цікавить, без посліху, часових або географічних обмежень і витрат, супутніх традиційним виставкам, наочно ознайомитися з інформаційним ресурсом та одержати іншу додаткову інформацію. Це, безумовно, сприятиме зверненню користувачів до ресурсів бібліотеки, більш активному її відвідуванню [4, с.38].

Основні етапи підготовки віртуальних виставок такі ж, як і традиційних експозицій: відбір документів, визначення структури, компонування матеріалу, оформлення текстів та ілюстрацій. Користування виставкою має бути зручним та зрозумілим. Структурування документів не обов'язково має відповідати правилам компонування матеріалу, прийнятим для традиційних виставок. Документи можуть бути розташовані не тільки за розділами, а й за абеткою назв, хронологією або іншими ознаками, що у свою чергу, спрощує процес організації виставок.

При створенні персональних віртуальних виставок їх структуру можна побудувати таким чином: біографічна довідка про особу; бібліографія, а саме: перелік авторських робіт, видань про діяча (книги, окремі розділи книг, статті з журнальних та газетних видань; посилання на інтернет-ресурси). Бажано, щоб усі бібліографічні записи анотувались, а до більшості представлених на виставці документів додавався ілюстративний ряд – обкладинки та титульні сторінки видань, що покращує сприйняття виставки користувачами.

Структура віртуальної виставки, як і звичайної, повинна включати розділи, супроводжуватися цитатами, вступними статтями та ілюстративним матеріалом.

Виставка повинна бути зручною для сприйняття користувачем у веб-просторі, містити наступні різновиди інформації:

Дані про видання:

- візуальні (зображення обкладинки, оцифровані частини книги: передмова, вступ та ін.);
- бібліографічні дані(бібліографічний запис);
- аналітичну інформацію (анотації, реферати до видань, рецензії, відгуки читачів та ін.);
- оцифровані частини книги (розділи, найцікавіші витримки тощо);
- посилання на повні тексти книги, якщо вони доступні в бібліотеці або в мережі Інтернет.

Додаткові матеріали за темою виставки:

- посилання на Інтернет-ресурси (біографії, критичні статті, рецензії, відгуки, тематичні сайти);

- відомості про наявність книг в інших бібліотеках, Інтернет-магазинах та ін.;
- зображення: портрети, ілюстрації, фотографії тематичного характеру.

Додаткову інформацію, представлену створювачами виставки, і відомості про додатковий сервіс:

- біографічні, бібліографічні, енциклопедичні відомості за темою виставки (біографії авторів та інших персон, бібліографічні списки, історичні відомості та ін.);
- вказівка про можливість замовити електронну копію;
- вказівка про можливість замовити книгу по МБА, ЕДД [5].

Віртуальна виставка є одним із ефективних засобів посилення інформаційного ресурсу в бібліотеці К-ПНУ ім. Івана Огієнка. Студенти, викладачі, наукові співробітники та інші читачі мають змогу ознайомитись на сайті бібліотеки в розділі «Інформаційні ресурси» з віртуальними виставками різних підрозділів бібліотеки. Поява та популярність віртуальних виставок, створених працівниками бібліотеки К-ПНУ, зумовлена новими вимогами користувачів до її сервісу та бажанням бібліотеки надавати всім, включаючи людей з особливими потребами, можливість користуватись її послугами. Відкриваючи сторінку віртуальних виставок на сайті бібліотеки (http://library.kpnu.edu.ua/view_cat.php?id=71), можна ознайомитись з їх переліком. Кожна з виставок має свою структуру, інколи досить складну.

Наразі на сайті бібліотеки представлено 52 віртуальні виставки. З них 35 тематичних, 6 персональних, 5 виставок нових надходжень, 6 виставок праць викладачів. Однією із найбільш вагомих серед експозицій з точки зору обсягу матеріалів та складності організації є виставка «Ректори університету (1918-2013) до 95-річчя з часу заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» підготовлена відділом бібліографії. Вона складається із вступу і 14 розділів, присвячених кожному з ректорів. У кожному розділі міститься портрет ректора, біографічна довідка про особу; бібліографія, а саме: перелік авторських робіт, та видань про діяча.

2010 року на економічному факультеті К-ПНУ було відкрито нову спеціальність «Туризм». Щоб ознайомити викладачів та студентів з літературою даної спеціальності, бібліотекарі економічного факультету підготували тематичну виставку віртуальну «Туризм і сфера послуг», яка складається із вступу та двох розділів «Туризмознавство» і «Туризм та готельно-ресторанна справа». У розділі «Туризмознавство» міститься аналіз сучасного підходу до питання появи і розвитку туризму в суспільстві, як соціального явища, висвітлено основні передумови виникнення туризму, подано характеристику основних етапів розвитку міжнародного і вітчизняного туризму. Наступний розділ «Туризм та готельно-ресторанна справа» орієнтований на сучасну дослідницьку та дидактичну практику. У ньому проаналізовано особливості впливу глобалізації на національну державу та показано значення туризму для її загального добробуту.

Серед тематичних виставок особливу увагу хочеться звернути на такі з них: «Мова – скарбниця духовності народу», «Творчість письменників Кам'яниччини», «Дар Дома руського зарубезья имени Александра Солженицына», «Видатні діячі Київської Русі», «Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка в особах».

Дуже змістовними є виставки, присвячені викладачам К-ПНУ ім. І. Огієнка. Це такі, як: «З любов'ю до України, з повагою до людей...» (присвячена Олександр

Михайловичу Завальнюку), «Науковець, дослідник, фізик. Криськов Ц.А.», «Науковець, дослідник, математик. Конет І.М.», «Портрет науковця – професіонала» (присвячена Петру Сергійовичу Атаманчуку), «Людвігу Октавіановичу Смержевському – 65».

Яскравим прикладом персональної віртуальної експозиції є виставка «Талановитий освітянин, вчений, краєзнавець Віктор Степанович Прокопчук (до 70-річчя від дня народження та 50-річчя педагогічної та наукової діяльності)». Ця виставка складається з шести розділів. Перший розділ – це короткий біографічний нарис про ювіляра, авторами якого є С.А. Копилов, професор, ректор К-ПНУ ім. І. Огієнка, та І.М. Конет, професор, проректор з наукової роботи К-ПНУ ім. І. Огієнка. У другому розділі містяться документи, в яких висвітлено науково-педагогічну діяльність В.С. Прокопчука. Третій розділ носить назву «Основні наукові праці В.С. Прокопчука». У ньому представлено 14 книг, серед яких 7 монографій, а також методичні, навчальні посібники, Топонімічний словник Кам'янець-Подільського. Четвертий розділ – «Науково-довідкові видання про вчених університету». П'ятий розділ – «Дунаєвеччина в працях професора В.С. Прокопчука». Віктор Степанович Прокопчук багато зусиль доклав до з'ясування багатьох різноманітних питань минувшини і сьогодення своєї малої Батьківщини. Опубліковані понад 150 праць з історії Дунаєвеччини мають як пізнавальне так і наукове значення. Шостий розділ носить назву «Внесок у бібліотекознавство». З 1 вересня 2004 В.С. Прокопчук працює на посаді директора бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. З перших днів приділяє він увагу науково-дослідницькій роботі в галузі бібліотекознавства та книгознавства, спонукаючи колектив бібліотеки до цієї справи. Результатом кількарічного дослідження став вихід друком книги, присвяченої історії бібліотеки, авторами якої є В.С. Прокопчук і Л.Ф. Філінюк. Під науковим керівництвом директора бібліотечні працівники розпочали випуск бібліографічних покажчиків в серії «Постаті в освіті і науці» (21 вип.), «Хмельниччина краєзнавча (4 вип.)», бібліографічних покажчиків змісту наукових збірників університету тощо. Саме завдяки ініціативі та зусиллям В.С. Прокопчука на базі бібліотеки проведено дві міжнародні, решта всеукраїнські та регіональні науково-практичні конференції, матеріали яких опубліковані в «Наукових працях Кам'янець – Подільського національного університету імені Івана Огієнка» серії «Бібліотекознавство. Книгознавство» (3 вип.).

Отже бібліотечні віртуальні виставки забезпечують користувачів ілюстрованою біографічною та фактографічною інформацією, присвяченою певним темам, особам, колекціям, тощо. Вони хоча і подібні до традиційних, але дуже відрізняються від них оформленням, формою подачі матеріалу, призначенням та часом функціонування. Такі експозиції є ефективним інструментом залучення користувачів до бібліотеки, засобом створення її позитивного іміджу.

Список використаних джерел:

1. Віртуальні виставки. – Режим доступу: www.cci.zp.ua/vexpo/ms/prise.htm.
2. Дупляк Т. Інтернет технології у виставковій діяльності / Т. Дупляк, Т. Ткаченко // Маркетинг в Україні. – 2008. – №3. – С. 26-29.
3. Зборовская Н.В. Віртуальні помічники: інформаційні технології / Н.В. Зборовская // Библиотека. – 2003. – №10. – С. 45-47.
4. Кудря Л. Віртуальна книжкова виставка – нова форма популяризації документів / Л. Кудря // Бібліотечна планета. – 2009. – №1. – С. 37-39.
5. Моїсєва С. Віртуальні виставки / С. Моїсєва. – Режим доступу: http://www.library.lg.ua/rus/virtual_books.ptp.

6. Смоляницький Б.М. Информационное обслуговування в Інтернеті : учеб. посібник / Б.М. Смоляницький. – Харків, 1998. – Ч.1. – 65 с.; Ч. 2. – 63 с.
7. Ткачук Л. Віртуальна виставка: нова послуга бібліотеки / Л. Ткачук // Вісник книжкової палати. – 2007. – №6. – С. 36-38.

In article analyses the mainly stages preparation and structure virtual books exhibitions and especially their creatures. Also gives character virtual exhibitions which are on site scientific library of KPNU the name of I. Ogiienka.

Key words: virtual exhibition, virtuality, informative resources, the university, scientific library.

Отримано: 23.01.2015

УДК 027.7:004.4(477.83)

*Р. С. Самотий, М. Р. Колосевич,
м. Львів*

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ СЕМІНАРІВ АБІС «УФД/БІБЛІОТЕКА» – СПРОБА РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Представлено досвід організації в науково-технічній бібліотеці Національного університету «Львівська політехніка» впродовж 2009-2014 рр. семінарів з впровадження автоматизованої бібліотечно-інформаційної системи «УФД/Бібліотека» з участю представника фірми-розробника. Увагу зосереджено на методиці проведення семінарів-практикумів, формах подачі інформації, проблемах. Показано доцільність налагодження корпоративних зв'язків між бібліотеками західного регіону.

Ключові слова: «УФД/Бібліотека», корпоративні зв'язки, автоматизована бібліотечно-інформаційна система, семінар.

Перспективи розвитку бібліотек тісно пов'язані із застосуванням комп'ютеризації бібліотечних процесів та з використанням автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем (АБІС).

На сьогоднішній день в Україні функціонує декілька бібліотечних автоматизованих систем від різних розробників: «ІРБІС», «УФД/Бібліотека», АЛЕРН, Копа, UNILIB, «ГАЛІС» та ін.

Розробка київської компанії «Український Фондовий Дім» система «УФД/Бібліотека» – одна із найбільш розповсюджених, оскільки має понад 250 впроваджень в Україні, у тому числі серед вищих навчальних закладів. АБІС характеризується великою функціональністю та гнучкістю, має україномовний зручний графічний інтерфейс. Система «УФД / Бібліотека» охоплює всі ділянки роботи бібліотеки: комплектування, обробку і каталогізацію, обслуговування читачів і ведення обліку роботи МБА, моніторинг статистичних показників роботи бібліотеки, взаємодію з читачами з питань комплектування, роботу з електронними документами, експорт та імпорт.

Особливості експлуатації, проблеми, що виникають при використанні інформаційної бібліотечної системи спонукають до організації спільних заходів для навчання і взаємного обміну набутим досвідом. Найефективнішою формою проведення заходів є організація семінарів, спрямованих, у тому числі, і на підвищення кваліфікації фахівців. Технологія підготовки до них передбачає попереднє визначення теми і основних питань для обговорення.